

СУБКУЛЬТУРА ЯК СТИЛЬ ЖИТТЯ СУЧАСНИХ МОЛОДИХ ЛЮДЕЙ

Дана стаття присвячена актуальній темі субкультурам. У ній приводиться загальна характеристика субкультури, деяких її видів та характеристика молодих людей, що входять у неї.

Ключові слова: субкультура, панкі, готи, емо, хіпі, растаманы, рокери, байкери.

А.О. Шейко

СУБКУЛЬТУРА КАК СТИЛЬ ЖИЗНИ СОВРЕМЕННЫХ МОЛОДЫХ ЛЮДЕЙ

Данная статья посвящена актуальной теме субкультурам. В ней приводится общая характеристика субкультуры, некоторых ее видов и характеристика молодых людей, входящих в нее.

Ключевые слова: субкультура, панки, готы, эмо, хиппи, растаманы, рокеры, байкеры.

A.O. Shejko

SUBCULTURE AS A LIFE'S STYLE OF YOUTH AND GIRL

This article is devoted the actual topic of subculture. In it provide the general characteristic of subculture, some of it kinds and characteristic of youth and girl, who represent this subculture.

Key words: subculture, Punks, Goths, Emo, Hippies, Rasta men, Rockers, Bikers.

Постановка проблеми. У наш час субкультура є актуальним явищем, бо з кожним роком збільшується кількість різновидів субкультури та тих, хто належить до неї. Існує багато літератури з поставленої проблеми, але у ній частіш за все приводиться лише негативна або не зовсім вірна характеристика субкультур. **Об'єктом** нашого дослідження є особистісні характеристики юнаків та дівчат, **предметом** – особистісні характеристики юнаків та дівчат, що належать до тієї чи іншої субкультури. **Метою** дослідження є виділення особистісних характеристик у юнаків та дівчат, що є представниками певних типів субкультур.

Задачі дослідження:

1. Провести теоретичний аналіз літератури з поставленої проблеми.
2. Дати визначення та загальну характеристику субкультури.
3. Надати характеристику деяким з видів субкультури.

4. Привести особистісні характеристики юнаків та дівчат, що належать до тієї чи іншої субкультури.

Для розв'язання завдань дослідження були використані: методика виявлення рівня макеавелізму, методика оцінки рівня інфантильності (психопатії) особистості, методика «Готовність до ризику» Шуберта, методика «Соціальна сміливість», тест Айзенка, тест «Оптиміст - Песиміст», анкета на виявлення причин вступу до субкультури (авторська), тест Розенцвейга, опитувальник Х. Смішека «Діагностика типів акцентуації рис характеру та темпераменту за К. Леонгардом», методика схильності до агресії А. Асінгера, тест Століна та Варги, PARI.

У широкому сенсі під субкультурою розуміється часткова культурна підсистема «офіційної культури», що визначає стиль життя, ціннісну ієрархію та менталітет її носіїв. Тобто, можна сказати, що субкультура – це культура у культурі.

У більш вузькому сенсі субкультура – система цінностей, установок, засобів поведінки та життєвих стилів певної соціальної групи, що відрізняються від пануючої у суспільстві культури, хоча і пов'язаною з нею.

Молодіжні культури часто розглядаються як девіантні, ті що виражають опозицію пануючій культурі [1]. Можна навести такі класифікації. За соціально-правовою ознакою виділяють:

- Про соціальні чи соціально – активні, з позитивним напрямком діяльності. Наприклад: групи екологічного захисту, охорони пам'ятників, оточуючої середовища.
- Соціально – пасивні, діяльність яких нейтральна по відношенню до соціальних процесів. Наприклад: музичні та спортивні фанати.
- Антисоціальні – хіпі, панки, злочинні угруповання, наркомани та т. п.

За напрямком інтересів соціолог М. Топалов так класифікує молодіжні об'єднання та групи:

- захоплення сучасною молодіжною музикою;
- потяг до право порядкової діяльності;
- ті, хто активно займається певними видами спорту;

- коло спортивні – різні фанати;
- філософсько-містичні;
- захисники оточуючого середовища. [6]

С.А. Сергіїв пропонує наступну типологію молодіжних субкультур:

- романтико-ескапістські субкультури (хіпі, індіаністи, толкієністи, з певними застереженнями – байкери).
- Гедоністично-розважні (мажори, рейвери, репери та т.п.).
- кримінальні («гопніки», «любери»).
- Анархо-нігілістичні (панки, екстремістські субкультури «лівого» та «правого» сенсу), котрі можна також назвати радикально-деструктивними [4].

З.В. Сікевич дає трохи іншу характеристику неформального самодіяльного руху молоді з урахуванням того, що прилеглисть до тієї чи іншої групи може бути пов'язана:

- за способом проведення часу – музикальні та спортивні фанати, металісти, любери і навіть нацисти;
- з соціальною позицією – еко – культурні;
- за способом життя «системники» та їх відгалуження;
- з альтернативною творчістю – офіційно не признані живописці, скульптури, музиканти, актори, письменники та ін. [5].

Можна привести наступну типологію субкультур: ін групи і аут групи. Ін групи – групи, з якими молода людина себе ототожнює. Аут групи – групи, від яких молода людина себе відділяє, відчуває свою відмінність. По специфіці поведінки членів групи виділяють про соціальні, асоціальні та антисоціальні групи. Просоціальні – групи, що не несуть загрозу суспільству, несуть позитив та допомагають. Асоціальні групи несуть критику якимось устоям суспільства, але це протистояння не несе крайнього характеру. Антисоціальні групи не тільки підвергають критиці суспільні порядки та устої, але й намагаються їх сокрушити. [3]

А.В. Толстих запропонував наступну типологію молодіжних субкультур:

- Політичні субкультури – активно приймають участь у політичному житті і мають чітку ідеологічну приналежність;

- Екологічно – етичні субкультури – займаються побудовою філософських концепцій та ведуть боротьбу за оточуюче середовище;

- Нетрадиційні релігійні субкультури – в основному це захоплення східними релігіями;

- Радикальні молодіжні субкультури – організаційність, наявність лідерів старших за віком, підвищена агресивність (кримінальні молодіжні угруповання, скінхеди);

- Субкультури стилю життя – групи молодих людей, що формують свій стиль життя (хіпі, панки);

- Субкультури за інтересами – молоді люди, що об'єднані спільністю інтересів – музичних, спортивних та інших.

- Субкультура «золотої молоді» - характерна для столичних міст – орієнтована на проведення дозвілля (одна з найбільш закритих субкультур). [6]

Фролов С. С. запропонував наступну типологію субкультур:

- Романтико – ескапістські субкультури – орієнтовані на вихід від реального життя, побудування власних філософських систем (хіпі, толкієністи, індіаністи, байкери).

- Анархо – нігілістичні групи – відмова від загальноприйнятих стандартів, критичне відношення до багатьох явищ життя (анархісти, панки).

- Розважно – гедоністичні – орієнтовані на забезпечення дозвілля («золота молодь», рейвери, сноубордісти, репери).

- Кримінальна субкультура – орієнтована на протистояння закону та правопорядку (скінхеди, банди, гопніки, любери).

При аналізі літературних джерел ми зіштовхнулись з багатьма хибними думками. Наведемо найбільш хибні з них.

С.С. Фролов: «Романтико-ескапістські субкультури орієнтовані на вихід від реального життя, побудування власних філософських систем (хіпі, толкієністи, індіаністи, байкери)». Помилка полягає у тому, що байкери не йдуть від реального

життя та не будують власну філософську систему. Теж саме можна сказати і про індіаністів та толкієністів, які йдуть від реального життя лише частково. Рольові ігри являються для них лише хобі.

Л.К. Бабанов: «Справжній панк повинен померти рано тому, що у житті не має сенсу. Панки часто примикають до неофашистів». По-перше, у панків не має культу смерті взагалі, а тим більш ранньої. А по-друге, панки та скінхеди мають різну ідеологію і не тільки у політиці. Єдине, що їх об'єднує – це Oi – стиль музики, котру слухають скінхеди. Так як вона вийшла з панку як стилю музики.

Ще одна помилка знайшлась у Інтернеті, а саме у словниках. Це те, що готи – являються бандитським угрупованням та те, що в них більш виражена схильність до суїциду ніж у емо тому, що готи ненавидять усіх, а емо лише себе. Це абсолютно не вірна характеристика цих субкультур. Так як готи не мають ненависті до когось, також вони не є бандитським угрупованням. Емо не мають ненависті до себе, випадків суїциду в них більше ніж у готів. І в більшості вони відбуваються через нещасне кохання. До того ж суїциди стаються в основному серед так званих позерів. Для кого субкультура емо – лише модна тусовка.

Наведемо характеристику деяких видів субкультур.

Панки. Основною ідеологією панків є потяг до особистісної свободи та незалежності (індивідуалізм). Більшість панків підтримують нон – конформізм, сповідуючи при цьому принципи «покладатися на самого себе» та «не продаватися». У поглядах притримується також антирасизму, антисексизму, вегетаріанства, веганізму та боротьби за права тварин. Ідеологія панків доволі близька до ідеології хіпі у всьому, що стосується зневажання матеріальними цінностями, але ідею хіпі можна виразити навіщо гроші світ і так неймовірно прекрасний, то у панків це схоже на те що весь світ л...о і йому вже нічого не допоможе. На відміну від хіпі панки досить агресивні за політичними уподобаннями і вважаються анархістами. В цьому плані «Sex Pistols» написали культову для панків пісню «Anarchy in the UK». Також багато панків можна охарактеризувати як «лівих» та прибічників прогресивізму, присутні також і

аполітичні. Деякі напрямки у політиці панків включають у себе соціалізм, авторитаризм, антимілітаризм та антикапіталізм.

Готи. Вони сприймають свій рух як протест проти масової свідомості, відсутності смаку та строкатості. До готики можна віднести все, що прямує до темної містики, похмурої романтики та естетики зруйнування та смерті. Оскільки готична культура – це переважно естетичний рух, то складно сказати про світосприйняття готів. Воно цілком індивідуальне, бо скоріше залежить від того, яка людина потрапила до руху.

Емо. Вираження емоцій – головне правило для емоکیدів. Їх відрізняє самовираження, протистояння несправедливості, особливе чуттєве світосприйняття. Здебільшого емоکید – ранима та депресивна людина. Емо характеризує оснований на естетиці прекрасного принципово інфантильний погляд на світ, інтроверсія, акцент на внутрішніх переживаннях. Емо відрізняє романтизм та акцент на піднесене кохання. Увага емо частіш звернена на глибокі особистісні переживання, ніж на суспільне життя. Емо культура пропагує стрітейдж, тобто здоровий спосіб життя: відмова від тютюну, наркотиків та алкоголю, розбірливість у статевих зв'язках. Але меншість слідує цим правилам. Велике значення приділяється таким цінностям як дружба, кохання. Вони ставляться на перше місце серед інших проявів життя. Духовними ідеалами культури є правдивість, чесність, відвертість, вірність.

Хіпі та Растамани. Основним принципом субкультури хіпі є не насилля, бажання повернутися до природної чистоти, пацифізм. Хіпі характеризує подорож автостопом, захоплення медитацією, східною містикою та релігіями, вегетаріанство та веганство. Растамани полюбляють свята. Їх життя сміливо можна визначити як «свято кожен день». Слід відмітити, що молоді растамани України, будучі практично не знайомі з ідеологією національно – релігійного руху афро – американського населення, в більшості просто є прихильниками регі та коноплі. Також ще одне спільне місце «українських» та «оригінальних» растаманів – це позитивне ставлення до Джа та негативне до так званого

«Вавилону», як прагматичної соціально – політичної системи, що заснована на західній матеріальній культурі.

Рокери та Байкери. На відміну від субкультури готів та панків, субкультура рокерів (металістів) не має ярко вираженої ідеології та зібрана навколо музики. Тим не менш є деякі риси, які вважаються характерними для представників цієї субкультури. Тексти метал – груп пропагують незалежність, самостійність та впевненість у собі, культ «сильної особистості». Серед металістів популярна фентезійна та містична література, міфологія (особливо скандинавська). Відомий давній зв'язок культур рокерів та байкарів. Мотоцикли та швидкість взагалі оспівуються метал – групами як символ сили та незалежності, тому захоплення мотоциклами розповсюджене серед металістів. У свою чергу серед байкарів рок є найбільш популярною музикою. Байкери – прихильники та любителі мотоциклів. На відміну від звичайних мотоциклістів, у байкарів мотоцикл є частиною образу життя. Характерним є також об'єднання з однодумцями на основі цього образу життя. Велике значення у середовищі байкарів має різна символіка, ритуали, з однієї сторони, сприяючі згуртуванню членів суспільства, дисциплінуючі, що дозволяє знаходити одне одного у натовпі, а з іншої – всилаючи гордість від приналежності до цього доволі багатого чисельного клану. Байкерський рух – це не тільки гонки на мотоциклах та шоу, як представляють собі люди, не пов'язані з цим рухом. Це стиль життя, доволі жорсткий, що регламентується неписаними законами поведінки та кодексом честі. Якщо ти – байкер, то ти є частиною інтернаціональної культури не залежно від того які «кольори» ти носиш, тобто до якого клубу ти належиш.

У нашому емпіричному дослідженні в якості досліджуваних виступало 140 осіб, що належать до однієї з описаних вище субкультур. Це молоді люди не залежно від статі та віком від 18 до 25 років, що проживають на території Харкова, інших міст України, а також на території Російської Федерації. Дослідження проводилась серед знайомих автора, а також розміщувалось у глобальній мережі Інтернет на різних блогах, форумах, а також на тимчасовому сайті, що існував в період проведення досліджень.

Аналіз результатів за методиками:

1. Панки показали високий рівень маніпулювання. За результатами їм це приносить задоволення. Надають перевагу відкритому типу маніпулювання. Не виявляють критичного рівня інфантильності. Психопатії не виявлено в жодного з представників цієї групи досліджуваних. Панки показують високу ступінь схильності до ризику, здебільшого сміливі. Серед панків досліджуваних, що володіють соціальною сміливістю складають 77%, ще 20% мають середнє значення, а 3%, що залишились мають деякі проблеми із спілкуванням. Серед представників даної субкультури переважають неврівноважені екстраверти та ті яких не можна віднести ні до песимістів ні до оптимістів. Причини вступу до субкультури: виклик суспільству, протест; виклик родині, нерозуміння у родині, небажання бути як усі; релігійні та ідеологічні вподобання; самореалізація. Панки показали екстрапунітивну спрямованість реакції та тип реакції з фіксацією на перепоні. Їм характерні гіпертимність, демонстративність, збудливість, є схильність до екзальтованості. Виявлена помірна агресивність, негармонійні стосунки з батьками виявлені у 4% респондентів.

2. Готи не схильні до маніпулювання, але вони також не люблять підкорюватись. У них є схильність до інфантильності, але не має жодного критичного результату. Готам не притаманна схильність до ризику, вони спершу ретельно зважують свої вчинки. Вони є досить замкнутими молодими людьми серед незнайомих, але доволі розкуті серед близького оточення. Готи показали себе як врівноважені інтроверти. Виявили високий рівень песимістів, та людей, що н відносяться ні до оптимістів, ні до песимістів. Причини вступу до субкультури: виклик суспільству, протест; небажання бути як всі, самореалізація, вибір правильного шляху. Характерна імпульсивна спрямованість та тип реакції фіксація на перепоні. Схильні до педантичності, емотивності, екзальтованості та тривожності. У готів не має спалахів агресії або вони занадто добре подавляються. Конфліктних відносин з батьками у більшості не має виявляється у 4% респондентів.

3. Емо показали високий рівень маніпуляції людьми. Переважає прихований тип управління людьми. Всі респонденти показали високий рівень інфантильності. Єдина субкультура представники якої показали критичні результати, наявності психопатії. Представники даної субкультури не виявили готовності до ризику та сміливості. Проявили високий рівень соціальної сміливості, не мають психологічних проблем щодо спілкування. Емо проявили себе як неврівноважені екстраверти. У молодих людей песимістичні погляди переважають над оптимістичними. З серед причин вступу до субкультури були обрані: виклик родині, нерозуміння у родині; небажання бути як всі; не розвинута сфера дозвілля для молоді у країні; дань моді; відсутність цілі у житті. Проявили екстрапунітивну реакцію та тип реакції фіксація на самозахисті. Їм притаманні емотивність, педантичність та тривожність. Не виявили схильності до агресії чи вона занадто подавляється. У відносинах з батьками найбільше не має гармонії порівняно з даними представників інших субкультур – 10%.

4. Хіпі виявили дуже низький рівень макеавелізму відносно представників інших субкультур. Є схильність до інфантилізму, але не має психопатій. Не показали схильність до ризику та сміливість виражена слабо. Проявили високий рівень соціальної сміливості. Представники даної субкультури є врівноваженими екстравертами та ярко вираженим оптимістами. Причини вступу до субкультури: виклик суспільству, протест; не розвинута сфера дозвілля для молоді у країні; відсутність цілі у житті; релігійні та ідеологічні вподобання; самореалізація. Спрямованість реакції – імпульсивна, тип реакції – з фіксацією на перепоні. Хіпі проявляють екзальтованість та емотивність, не виявляють схильності до агресії. З батьками перебувають у гармонійних відносинах.

5. Растамани мають занижений рівень схильності до керування людьми. Мають високий рівень інфантильності, але не проявляють психопатій. Не схильні до ризику, сміливість виражена слабо. Представники даної субкультури не мають проблем з спілкуванням. Легко йдуть на контакт, мають високий рівень соціальної сміливості. Характеризуються як врівноважені екстраверти та цілковиті оптимісти. Причини вступу до субкультури: бажання затвердитись у

новому середовищі; дань моді; відсутність цілі у житті; самореалізація. Виявляють імпульсивну спрямованість реакції та тип реакції з фіксацією на перепоні. Характерні екзальтованість, емотивність. Не виявляють схильності до агресії, з батьками у гармонійних відносинах.

6. Рокери виявляють високу схильність до управління, а також граничне значення, коли і не маніпулюють і не дозволяють собою керувати. Інфантильності майже не має, одна з самих низьких рівнів відносно представників інших субкультур. Виявляють високий рівень ризику та сміливості. Представники субкультури проявляють високий рівень соціальної сміливості. Не має проблем із спілкуванням. Характеризуються як неврівноважені екстраверти, або врівноважені інтроверти, оптимісти в більшому ступені ніж песимісти. Анкета на виявлення причин вступу до субкультури: бажання затвердитись у новому середовищі; самореалізація; вибір правильного шляху. Спрямованість реакції – імпульсивна, тип реакції – з фіксацією на вдоволенні потреб. Характерна гіпертимність, демонстративність, збудливість. Виявляють схильність до агресії, що проходить доволі помірно. Можуть бути ініціаторами конфлікту. З батьками у динамічних відносинах.

7. Байкери виявляють високий рівень схильності до управління та невідкорення. Схильність до інфантильності не виявлена. Високий рівень схильності до ризику та сміливості. Сильно розвинуто поняття свій/чужий, а тому досить активні з представниками своєї субкультури та схожих та тримають дистанцію з іншими людьми. Порівну врівноважених та неврівноважених, але здебільшого екстраверти, стовідсоткові оптимісти. Анкета на виявлення причин вступу до субкультури: релігійні та ідеологічні вподобання; самореалізація; вибір правильного шляху. Спрямованість реакції – імпульсивна, тип реакції – з фіксацією на вдоволенні потреби. Характерні гіпертимність, за стрівання та збудливість. Схильні до проявів агресії, можуть бути ініціаторами конфлікту. Відносини з батьками гармонійні.

Висновок. Підводячи підсумки можна сказати, що явище субкультури не є негативним, як вважає більшість. Існує багато міфів, що суперечать правді. Так

звичайно не має диму без вогню, але слід пам'ятати, що все залежить від людини з якою ви стикаєтесь, а не та субкультура представником якої вона є.

Список літератури

1. Козлов В.В. Реальная культура. – СПб.: Речь, 2009. – 352 с.
2. Левикова С.І. Молодежная субкультура. – М.: Эксмо, 2004. – 608 с.
3. Молодежная культура: Молодежь и проблемы современной художественной культуры. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1990. – 280 с.
4. Сергеев С.А. Молодежные субкультуры в республике // Социологические исследования. – 1998. – № 11. – С. 95.
5. Ситкевич З.В. Молодежная культура: «за» та «против». – Л., Лениздат, 1990. – 206 с.
6. Толстых А.В. Взрослые и дети: парадоксы общения. – М.: Знание, 1988. – 126 с.